

af oprigtig Hengivenhed, er hans Skildring af ham i Erindringerne fra 1879 præget af en mere konventionel Ærbødighed.

Bogen slutter med den morsomme Beretning om Worsaaes Rejse 1846—47 til Skotland og Irland, hvor han hurtigt fandt sig til Rette i det højeste Aristokratis selskabelige Liv paa de skotske Slotte, samtidig med at han energisk fastholdt sin Rejse's egentlige Formaal.

Biografien er overordentlig vel skrevet, og suppleret med Brevene (saaledes som det havde været Worsaaes egen Tanke ved Udarbejdelsen) giver den et livfuldt Billede, ikke alene af sin Forfatter, men ogsaa af hans Tid og de talrige Personligheder, han kom i Forbindelse med og skildrer indgaaende eller i smaa Anekdoter.

Udgaven er forsynet med et lille Tillæg med gode, kortfattede Noter og selvfølgelig Personregister. *Gudmund Boesen.*

I *Bidrag til Undervisningens Historie i Middelalderen og under Humanismens og Reformationens Indflydelse* har fhv. Skoledirektor Chr. Buur givet en praktisk Oversigt over det paagældende Emne paa Grundlag af den nyere Litteratur, men dog ogsaa med nogen selvstændig Benyttelse af primære Kilder, især for Danmarks Vedkommende. Mest indgaaende er Behandlingen af de middelalderlige Skoleforhold, til Belysning af hvilke Forf. har fremdraget en Del lidet kendte Træk fra Gavebreve, Testamenter og andre Dokumenter. Hist og her kunde man dog have ønsket en noget større Sikkerhed i Kendskabet til Middelalderens almindelige kirkehistoriske Begreber. Ringere er Skildringen af Skolevæsenets Historie efter Reformationen. Forf. har aabenbart ikke i tilstrækkelig Grad fulgt med i den nyeste historiske Litteratur, hvorfor adskillige vigtige Bidrag er undgaaet hans Opmærksomhed. Desuden lider Fremstillingen for dette Afsnits Vedkommende af den Svaghed, at Forf. ikke — som ellers — nøjes med at give en Oversigt over den skolehistoriske Udviklingsgang, men fordyber sig i en stærkt detailleret Udredning af specielle Skoleforhold (især paa Fyen, med Biskop Jacob Madsen Vejles Visitatsbog som Kilde). Det betydningsfuldeste ved Bogen er uden Tvivl, at der her er gjort et fordomsfrit Forsøg paa at se virkelig historisk paa Emnet og fremhæve det for enhver Tidsalders Dannelsesstrin værdifulde ved de forskellige pædagogiske Systemer og Skoleordninger. *Bjørn Kornerup.*

»Verein für Schleswig-Holsteinische Kirchengeschichte«, som allerede 1909—20 ved Ernst Michelsen har besørget en Udgave

af den plattyske »Kercken Ordeninge« af 1542 for Slesvig og Holsten, har som Mindeskrift i Anledning af det tilstundende Reformationensjubilæum udsendt en Udgave af *Die lateinische Kirchenordnung König Christians III von 1537* (Schriften 1. R., 18. Heft, 1934). Det kunde maaske vække Forundring, at det er det slesvigholstenske Selskab, der har følt sig kaldet til at foranstalte en Udgave netop af den latinske Kirkeordinans, hvad der skulde synes en mere nærliggende Opgave for dansk eller norsk kirkehistorisk Forskning, men Forklaringen maa søges i den Omstændighed, at den udgør Hovedkilden for den ovennævnte »Kercken Ordeninge«. Foruden det oprindelige, nu meget sjældne Tryk fra 1537 findes der ganske vist en (noget moderniseret) Udgave fra 1737, føjet som Additamentum II til Hans Grams Udgave af Niels Krags Annales, men da heller ikke dette Værk mere er almindeligt forekommende, har der i længere Tid været virkelig Trang til en mere bekvem Adgang til den latinske Tekst, hvortil man stadig oftere er vendt tilbage i de senere Aars Forskning over Kirkeordinansens og Reformationstidens Historie. Nyudgaven, der er besørget af Selskabets Formand, Dr. Ernst Feddersen, holder sig i alt væsentligt til Originaludgaven og udmærker sig i det hele ved Nøjagtighed og Omhu, om end man hist og her kunde ønske, at Udgiveren lidt strengere havde fulgt sit eget Princip om at levere »eine möglichst getreue Wiedergabe des Urdrucks«. — I samme Hefte har Th. O. Achelis genudgivet *Haderslevartiklerne fra 1528*, men man forstaar ikke, hvorfor han som Grundlag for Offentliggørelsen af dette meget vigtige Aktstykke ikke har benyttet Originalen, men blot en Afskrift (ved C. M. A. Matthiessen), som maaske aldrig har været beregnet til at trykke efter, og som han endda ikke har gengivet helt korrekt. Da der findes en Del Afvigelser mellem Matthiessens Afskrift og A. D. Jørgensens Udgave (i Sønderjydske Aarbøger 1889), havde det i dette Tilfælde været særlig værdifuldt at gaa tilbage til Originalen. — Med stærkt ændret Retskrivning har Volquart Pauls genudgivet syv betydningsfulde Aktstykker til slesvigholstensk Reformationshistorie, som dog alle tidligere har været kendte, medens det sidste Bidrag i Heftet, et interessant Register fra ca. 1540 over det Hamburgske Domprovstis Indtægter af Holsten, Ditmarsken og Stormarn, som fremlægges af Wilhelm Jensen, ikke før har været offentliggjort. Med god Grund kan dette Hefte af »Schriften« gøre Krav paa Opmærksomhed hos alle, der i Danmark og Norge beskæftiger sig med kirkehistoriske Studier, først og fremmest fordi det bringer en praktisk Haandudgave af Teksten i den latinske Kirkeordinans.

Bjorn Kornerup.